

Programma nascholingsdag Geschiedenis

Uit je comfortzone; een frisse blik op het verleden

Vrijdag 17 januari 2025

09.30 uur Ontvangst met koffie/thee en informatiemarkt in de centrale hal, begane grond

09.50 uur Opening en introductie door Natasja Smet

10.00 uur Openingslezing De macht van het geschiedenisonderwijs? door Ivo van de Wijdeven

11.00 uur Pauze met koffie/thee en informatiemarkt, centrale hal, begane grond

11.15 tot 12.45 uur - Keuzeronde 1

- 1.1 Geschiedenis moet je doen; Activerende werkvormen voor de geschiedenisles - Koen Henskens (HvAN) & Daan van Leeuwen (HU)
- 1.2 Grieken en Romeinen: van grote-mannen-geschiedenis naar geschiedenis van iedereen - Kim Beerden (LU)
- 1.3 'Ik zie, ik zie wat jij niet ziet' - Mariëm Mohamed (Ir. Lely Lyceum Amsterdam) & Marjolein van Dekken (HVA)
- 1.4 Kritisch en nuancerend denken over Israël/Palestina - Stephan Venmans (UvA)
- 1.5 Iets nieuws is eng! - Hendrik Atze van Doezem (docent van het jaar)
- 1.6 Hoe zet je video- en beeldmateriaal effectief in tijdens lessen geschiedenis? - Emiel van der Hart (ICLON)

12.45 uur Lunchpauze in het restaurant en informatiemarkt, centrale hal, begane grond

13.45 tot 15.15 uur - Keuzeronde 2

- 2.1 Hoe maak je ruimte voor een ander verhaal? - Hanneke Tuithof (UU)
- 2.2 'Islam in werkelijkheid en verbeelding' - Maurits Berger (LU)
- 2.3 Je curriculum diversifiëren - hoe maak je ruimte voor andere stemmen en verhalen? - Kiki Varekamp (Wolfert Rotterdam/SLO)
- 2.4 Oncomfortabel lokaal erfgoed - Nyncke Graafland-van den Berg (directeur Oude en Nieuwe Kerk Delft) & Geerte Holwerda-van den Berg (ICLON)
- 2.5 Het Vreemde Verleden ontdekken door het gebruik van Virtual Reality - Pieter Mannak (HU) & Tim Huijgen (RUG)
- 2.6 Kijken met je ogen dicht; een workshop in het Wereldmuseum Leiden - Esther van Zutphen (Wereldmuseum)*
* Bij deze workshop hoort een wandeling van 15 à 20 minuten naar het Wereldmuseum en weer terug

15.15 uur Pauze met koffie/thee en informatiemarkt, centrale hal, begane grond

15.30 tot 16.15 uur - optioneel: Vakdidactische netwerksessie met Geerte Holwerda, Albert Logtenberg & Hanneke Tuithof

16.15 uur Borrel, begane grond

17.00 uur Einde

NB Zaalnummers die starten met een 'S' zijn in het souterrain van het Pieter de la Courtgebouw. Zalen met een '0' zijn op de begane grond. Zalen met een '1' zijn op de eerste verdieping.

Universiteit
Leiden
ICLON

Bij ons leer je de wereld kennen

Plenaire opening

De macht van het geschiedenisonderwijs? door Ivo van de Wijdeven

Ivo van de Wijdeven is historicus en analist. Hij adviseerde jarenlang de minister-president en geeft commentaar voor verschillende media. Zijn boek "De macht van het verleden" won de Kleio Klasseprijs en stond op de shortlist van de Libris Geschiedenis Prijs. Van de Wijdevens nieuwste boek is "Alle rafelranden van Europa".

Keuzeronde 1			
	Titel	Spreker(s)	Thema's
1.1	Geschiedenis moet je doen; Activerende werkvormen voor de geschiedenisles Koen Henskens is lerarenopleider geschiedenis aan de Hogeschool Arnhem Nijmegen. Daan van Leeuwen is lerarenopleider geschiedenis aan de Hogeschool Utrecht en hoofdredacteur van Kleio. Beide workshopgevers zijn auteur van 'Het Grote Geschiedeniswerkvormenboek' (2024). In de workshop laten zij zien hoe kun je leerlingen kunt activeren met motiverende werkvormen. Zij laten verschillende voorbeelden zien uit hun boek om je te inspireren en de werkvormen te laten ervaren.	Koen Henskens – Hogeschool van Arnhem en Nijmegen & Daan van Leeuwen – Hogeschool Utrecht	Werkvormen Activeren
1.2	Grieken en Romeinen: van grote-mannen-geschiedenis naar geschiedenis van iedereen Kim Beerden is universitair docent bij het Instituut voor Geschiedenis van de Universiteit Leiden. De Grieks-Romeinse geschiedenis staat bij veel mensen bekend als een periode van oorlogvoering door generaals, koningen en keizers. Dat is ook zeker het geval, maar er is meer. Juist vanwege dit eenzijdige beeld (en het idee dat Grieken en Romeinen alleen voor gymnasiasten interessant zijn) is er bij onderwijs over de oudheid veel te halen door het aanbrengen van variatie in het soort bronnen en discussie daarover. Hierdoor ontstaat meerstemmigheid en meer inclusief onderwijs, waardoor de oudheid meer scholieren aanspreekt. Deze workshop gaat over bronnen. Welke bronnen kunnen een meerstemmige benadering voor de Griekse en Romeinse geschiedenis faciliteren? Deze workshop biedt een aantal meerstemmige bronnen én handvatten om het gesprek aan te gaan in de klas.	Kim Beerden – Universiteit Leiden	Diversifiëren Brongebruik
1.3	'Ik zie, ik zie wat jij niet ziet' Mariëm Mohamed is docent aan het Ir. Lely Lyceum te Amsterdam en Marjolein van Dekken is docent aan de Masteropleiding Leraar Geschiedenis van de HVA. Werkende vrouwen zichtbaar maken door middel van computational thinking. Ontdek hoe Computationeel Denken (CT) de geschiedenisles kan verrijken! In deze interactieve workshop leer je, samen met een geschiedenisdocent en ESG-historicus, hoe je CT toepast in de klas. Aan de hand van een 18e-eeuwse dataset over werkende vrouwen, die vaak onzichtbaar blijven in historische gegevens, dagen we je uit om deze vrouwen zichtbaar te maken met CT-vaardigheden. Dit is je kans om digitale geletterdheid op een relevante manier te integreren in je lessen, zowel in de onder- als bovenbouw. Trek je stoute schoenen aan en doe mee!	Mariëm Mohamed - Ir. Lely Lyceum Amsterdam & Marjolein van Dekken – Hogeschool van Amsterdam	Computational Thinking Digitale geletterdheid Vrouwen-geschiedenis
1.4	Kritisch en nuancerend denken over Israël/Palestina Stephan Venmans is PhD kandidaat aan het Research Institute of Child Development and Education (RICDE) van de Universiteit van Amsterdam.	Stephan Venmans – Universiteit van Amsterdam	Palestina-Israël Actualiteit Multi-perspectiviteit

	<p>Israël/Palestina is haast dagelijks voorpaginanieuws. Het roept wereldwijd sterke emoties, spanningen en polarisatie op, ook in het klaslokaal. Israël/Palestina laat ons zien dat geschiedenis leeft. Maar lesgeven over dit onderwerp is buitengewoon uitdagend. Het materiaal is complex, emotioneel beladen en moeilijk in balans te brengen. Hoe kunnen we deze uitdagingen overwinnen om van Israël/Palestina een kans te maken voor geschiedenisvaardigheden zoals multiperspectiviteit, kritisch denken en nuanceren?</p> <p>Tijdens de werkvorm ga je aan de slag met een stapsgewijs plan om twee tegengestelde verhalen over een belangrijke gebeurtenis in de ontwikkeling van Israël/Palestina te analyseren. Door deze verhalen naast elkaar te leggen, stuit je op tegenstrijdigheden die kritische vragen oproepen. Bijv.: Waarom gebruikt men juist dat woord om een gebeurtenis te beschrijven? Welke normen en waarden staan centraal in de verschillende perspectieven? En wat wordt er niet verteld? Waar zijn ze het blijkbaar toch met elkaar over eens?</p>		
1.5	<p>Iets nieuws is eng!</p> <p>Hendrik Atze van Doezem werd in 2022 uitgeroepen tot Geschiedenisdocent van het jaar.</p> <p>Toen ik met een stapel kranten mijn les binnenkwam, zag ik de angst in de ogen van mijn leerlingen: "Die gaan we toch niet lezen, meneer?" Maar een paar weken later begonnen ze zelf over de krant. Voor velen van hen was de krant, of zelfs de wereld van nieuws, een donkere en misschien zelfs enge kamer. Al snel ontdekten ze echter dat de lesstof van geschiedenis kan dienen als een zaklamp die licht werpt op die donkere kamer.</p> <p>Als gepassioneerde vakmensen is het moeilijk om de geschiedenis los te laten, maar het lijkt mij een goed idee om eerst terug te keren naar het heden en daarna pas naar het verleden te kijken. In deze workshop onderzoeken we hoe andere vakken dit aanpakken, waarom dit een waardevolle bijdrage kan leveren aan de geschiedenisles, en hoe het onderwijs leuker maakt voor zowel docent als leerling. Want de geschiedenisles van gisteren kan een sleutel zijn tot het begrijpen van het nieuws van vandaag.</p>	Hendrik Atze van Doezem - docent van het jaar	Use of History Actualiteit
1.6	<p>Hoe zet je effectief video- en beeldmateriaal in tijdens lessen geschiedenis?</p> <p>Emiel van der Hart is schoolopleider en vakdidacticus geschiedenis aan het ICLON.</p> <p>Er is tegenwoordig ontzettend veel aanbod van audiovisueel materiaal voor educatieve doelen. Voor geschiedenisonderwijs zeer waardevol, maar je wil het wel effectief gebruiken. Wat is daarvoor de beste manier?</p> <p>In een samenwerking tussen Spanje, Nederland en Polen hebben docenten geschiedenis samen met partners op het gebied van audio en video (in Nederland bijvoorbeeld Beeld&Geluid) gewerkt aan een toolkit met handvatten, voorbeelden en een uitgebreide database om deze vraag te beantwoorden. We zullen praktisch laten zien wat de toolkit omvat en hoe daar gebruik van te maken in lessen geschiedenis. Het materiaal is inzetbaar in verschillende niveaus en verschillende leerjaren.</p>	Emiel van der Hart - ICLON	Videogebruik Beeldmateriaal Toolkit

Keuzeronde 2

	Titel	Spreker(s)	Thema's
2.1	<p>Hoe maak je ruimte voor een ander verhaal?</p> <p>Hanneke Tuithof is vakdidacticus geschiedenis aan de Universiteit van Utrecht.</p> <p>Er staat in de schoolboeken en het curriculum voor het schoolvak geschiedenis relatief weinig over het koloniale verleden en de voormalige kolonies van Nederland. Terwijl 2 miljoen Nederlanders een directe band met Nederlands-Indië/Indonesië hebben en de eilanden van de vroegere Nederlandse Antillen onderdeel zijn van het Koninkrijk Nederland. Hoe vertellen we deze geschiedenis? Een Canon kan een manier daarvoor zijn. Curaçao heeft een historische canon samengesteld. Ook in de Canon van Nederlandse staan een aantal relevante vensters. In deze workshop verkennen we de Canon van Curaçao en de Canon van Nederland en bespreken we hoe we deze canons zouden kunnen gebruiken in de klas.</p>	Hanneke Tuithof – Universiteit Utrecht	Canon Curaçao Curriculum Koloniaal verleden
2.2	<p>'Islam in werkelijkheid en verbeelding'</p> <p>Prof.dr. Maurits S. Berger, LL.M (1964) is advocaat en arabist. Hij is hoogleraar Islam en het Westen, bekleedt de Sultan van Oman Leerstoel voor Oriëntaalse Studiën, en is senior onderzoeker aan het Clingendael Instituut voor Internationale Betrekkingen in Den Haag.</p>	Maurits Berger – Universiteit Leiden	Islam Beeldvorming
2.3	<p>Je curriculum diversifiëren - hoe maak je ruimte voor andere stemmen en verhalen?</p> <p>Kiki Varekamp is docent filosofie en lid van de vakvernieuwingscommissie filosofie bij het SLO.</p> <p>In deze workshop word je uitgedaagd om na te denken over de inhoudelijke keuzes die je maakt in je geschiedeniscurriculum. Hoe voeg je stemmen en verhalen toe waar je zelf nog weinig van weet? Hoe betrek je leerlingen daarbij? Welke perspectieven worden systematisch genegeerd in schoolboeken? In deze workshop zul je aan het denken worden gezet over de canon, over onbewuste aannames en bewuste ongemakken.</p>	Kiki Varekamp - Wolfert Rotterdam en SLO	Diversifiëren Multi- perspectiviteit Curriculum
2.4	<p>Oncomfortabel lokaal erfgoed</p> <p>Nyncke Graafland-van den Berg en Geerte Holwerda-van den Berg zijn zussen. De één is directeur van de Oude en Nieuwe Kerk in Delft, de ander docent geschiedenis en PhD vakdidactische ontwikkeling van geschiedenisdocenten bij het ICLON.</p> <p>In deze workshop geven zij een voorbeeld van de meerwaarde die samenwerking tussen lokaal erfgoed en geschiedenisonderwijs kan hebben. Prominente stadsgenoten die begraven liggen in oude stadkerken bieden veel aanknopingspunten om met leerlingen in gesprek te komen over verschillende perspectieven en over hoe deze perspectieven door de tijd kunnen veranderen. Een voorbeeld daarvan is Pien Hein, waarover Nyncke de tentoonstelling 'De dood van de zeeheld' en de glossy PIET maakte. Hoe breng je met jouw leerlingen dit gesprek op gang? En hoe past dit in jouw lessen? Na deze workshop ga je naar huis met veel praktische ideeën over hoe je aan de hand van lokale prominenten het gesprek over oncomfortabele onderwerpen op gang kunt brengen.</p>	Nyncke Graafland- van den Berg - directeur Oude en Nieuwe Kerk Delft & Geerte Holwerda- van den Berg - ICLON	Lokaal erfgoed Multi- perspectiviteit

2.5	<p>Het Vreemde Verleden ontdekken door het gebruik van Virtual Reality</p> <p>Pieter Mannak is lerarenopleider en vakdidacticus geschiedenis aan de Hogeschool Utrecht. Tim Huijgen is universitair docent en vakdidacticus geschiedenis aan de RUG.</p> <p>Contextualiseren is een belangrijke historische vaardigheid, maar leerlingen vinden dit vaak lastig. Hoe kun je als docent leerlingen helpen contextualiseren? Virtual Reality (VR) kan een waardevol hulpmiddel zijn, maar hoe gebruik je dit precies in de les? In deze workshop verkennen we, op actieve wijze, samen de mogelijkheden van VR en bespreken we een VR-didactiek gericht op het bevorderen van contextualiseren.</p>	<p>Pieter Mannak – Hogeschool Utrecht & Tim Huijgen Rijksuniversiteit Groningen</p>	<p>Contextualiseren Virtual Reality</p>
2.6	<p>Kijken met je ogen dicht; een workshop in het Wereldmuseum Leiden</p> <p>Esther van Zutphen is Educatief medewerker bij het Wereldmuseum Leiden.</p> <p>Aan de hand van een opdracht gaan de deelnemers aan deze workshop in het museum kunstwerken bestuderen die ons iets vertellen over de Nederlandse geschiedenis in relatie tot een ander gebied in de wereld.</p> <p><i>LET OP: deze workshop vindt plaats in het Wereldmuseum Leiden. Tijdens de lunchpauze is er tijd om naar het museum te wandelen (ong. 15-20 minuten).</i></p>	<p>Esther van Zutphen – Wereldmuseum Leiden</p>	<p>Museum Brongebruik Wereldgeschiedenis</p>

Keuzeronde 3

	Titel	Spreker	Thema
	<p>Vakdidactische netwerksessie</p> <p>In deze sessie willen we ideeën voor het versterken van een vakdidactische netwerk van geschiedenisdocenten bespreken. De intentie is om een aantal keer per jaar bij elkaar te komen om kennis, ervaringen en lesmateriaal uit te wisselen. Ook is het netwerk bedoeld om contacten met erfgoedinstellingen, musea en universitaire historici te onderhouden. Dus lijkt het je leuk en interessant om aan te sluiten bij lopende initiatieven zoals vakdidactisch onderzoek, uitwisselingen rond de nieuwe eindtermen of vakdidactische begeleiding op school? Of heb je zelf goede ideeën over wat er nodig is in het geschiedenisonderwijs en wil je die met anderen delen? Schuif dan aan!</p>	<p>Geerte Holwerda - ICLON & Albert Logtenberg - ICLON & Hanneke Tuithof - Universiteit Utrecht</p>	<p>Vakdidactisch Netwerk</p>